

ARBETSMILJÖ
VERKET

AFS 2024:4

Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2024:4) om ändring i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning

Arbetsmiljöverkets författningssamling

Arbetsmiljöverkets författningssamling

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om ändring i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning;

AFS 2024:4

Utkom från trycket den
16 december 2024

beslutade den 29 oktober 2024.

Arbetsmiljöverket föreskriver med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166) i fråga om Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning

dels att 2 kap. 13 §, 8 kap. 23 §, 9 kap. 2, 24, 30 och 32 §§, 10 kap. 2, 30, 31, 43 och 47 §§, 11 kap. 28 §, bilaga 1 och 8, och rubriken närmast före 10 kap. 43 § ska ha följande lydelse,

dels att punkt 2, 3, 4 och 5 i övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse,
dels att det i övergångsbestämmelserna ska införas en ny punkt, 6,
av följande lydelse.

Arbetsmiljöverket beslutar i fråga om de allmänna råden till föreskrifterna att de allmänna råden till 10 kap. 30 § ska ha följande lydelse.

2 kap.

13 § Om en arbetsutrustning kan medföra särskild risk för ohälsa eller olycksfall, ska arbetsgivaren ordna arbetet så att bara de som har till uppgift att använda utrustningen får göra detta. De som sköter kontroll, reparation, ändring, service, rengöring och underhåll av en sådan anordning, ska vara särskilt utsedda.

8 kap.

23 § Arbetsgivaren ska se till att den som leder arbetet med att uppföra, göra väsentliga ändringar i eller montera ned en ställning eller ett väderskydd har kompetens, som minst motsvarar de krav som anges i bilaga 6, även om denna person inte själv arbetar i ställningen.

Arbetsgivaren ska se till att den som leder arbetet och de arbetstagare som utför arbetet har tillgång till den plan för uppförande och nedmontering som krävs i 5 §.

9 kap.

2 § I dessa föreskrifter har följande begrepp dessa betydelser.

Begrepp	Betydelse
Behållare	Trycksatt anordning som inte är en rörledning.
Cistern	Behållare som är konstruerad för att innehålla vätska eller kondenserad gas, i vilken gastrycket ovanför innehållet varken understiger atmosfärstrycket med mer än 0,0065 bar eller överstiger atmosfärstrycket med mer än 0,5 bar.

Med begreppen gasflaska, batterivagn, batterifordon, tank, MEG-container, fordon och vagn avses i detta kapitel samma som i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2022:3) om transport av farligt gods på väg och i terräng och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2022:4) om transport av farligt gods på järnväg.

Med begreppen bärbar brandsläckare och flaska för andningsapparat avses i dessa föreskrifter samma som i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:5) om produkter – tryckbärande anordningar.

23 § För att en trycksatt anordning ska omfattas av särskilda krav på dokumentation och övervakning enligt 9 kap. 36–42 §§, kontroll enligt 10 kap. och krav på övervakning av pannor enligt 10 kap. 27–42 §§, krävs att den uppfyller förutsättningarna för att delas in i klass A eller B enligt 9 kap. 29–35 §§. Avgränsningslinjerna i tabellerna i 9 kap. 29–35 §§ anger den övre gränsen för varje klass alternativt för att anordningen inte ska tillhöra någon klass.

Innehållets fysikaliska och kemiska egenskaper

24 § Vid tillämpning av tabellerna i 29–35 §§ är den fluid, som den trycksatta anordningen är avsedd att innehålla, en vätska enligt definitionen av vätska i bilaga 1 del 1 i förordningen (EG) nr 1272/2008 (CLP).

Även om fluiden är en vätska enligt första stycket, ska tabellerna tillämpas som om den vore en gas, så länge som den högsta temperaturen som angivits enligt 28 §, överstiger kokpunkten med mer än 10 °C vid ett normalt atmosfärstryck om 1,013 bar.

Undantaget i andra stycket gäller inte, om arbetsgivaren kan visa att fluiden har ett ångtryck vid en högsta temperatur enligt 28 §, som är högst 0,5 bar över det normala atmosfärstrycket.

Om den fluid, som den trycksatta anordningen är avsedd att innehålla, inte är en vätska enligt första och tredje stycket, är den en gas vid tillämpning av tabellerna. Även kondenserad gas, under tryck löst gas och ångor är gaser vid tillämpning av tabellerna.

30 § Vattenvärmare delas in i klasser enligt följande, om temperaturen, t , är högre än 65 °C men högst 110 °C. Vattenvärmare med en volym över 2 000 liter tillhör klass A. Vattenvärmare med en volym över 500 liter men högst 2 000 liter tillhör klass B.

32 § Tryckkärl, som inte omfattas av 29–31 §§, ska delas in i klasser enligt tabell 3 och 4 nedan. Tabellerna visar, hur många barliter ett tryckkärl får vara avsett att användas med, innan det tillhör klass B respektive A.

Tabell 3. Tryckkärl för gas med trycket, p, över 0,5 bar

Fluid-grupp	Volym i liter	Tryck p, i bar	Barliter		
			Över 50 men högst 200	Över 200 men högst 1 000	Över 1 000
1a	Över 1	Över 0,5	B	A	
1a	Över 0,1 men högst 1	Över 200	A		
2a	Över 1	Över 0,5	-	B	A
2a	Över 0,1 men högst 1	Över 1 000	A		

Kärl som är avsedda att innehålla en gas, som tillhör grupp 1a, vilken även är en instabil gas enligt förordningen (EG) nr 1272/2008 (CLP), ska tillhöra klass A, även om de vid tillämpning av tabellen skulle tillhöra klass B.

Vid bestämning av tryckkärls klass enligt tabellen, ska trycket, p, sättas lika med 1 om luft i ett tryckkärl trycksätts, genom att vatten pumpas till ett från början trycklöst kärl.

Följande tryckkärl, som skulle tillhöra klass B vid tillämpning av tabellen, ska ändå inte tillhöra någon klass:

1. Tryckkärl i kyl- eller värmepumpsanläggningar vars innehåll är en gas, som tillhör grupp 2a.
2. Tryckkärl för luft och kvävgas.

Tabell 4. Tryckkärl för vätska med trycket, p, över 0,5 bar

Fluid-grupp	Volym i liter	Tryck i bar, p	Barliter			
			Över 50 men högst 200	Över 200 men högst 2 000	Över 2 000 men högst 10 000	Över 10 000
1a	Över 1	Över 10	-	B	A	
1a	Över 1	Högst 10	-	B		
1a	Över 0,1 men högst 1	Över 500	B			
2a	Över 10	Över 500	-			B

Tabell 4 ska inte tillämpas på tryckkärl som ska innehålla en vätska som hör till grupp 2a vid en temperatur, t, som är 65 °C eller lägre. Sådana tryckkärl tillhör varken klass A eller B.

Allmänna råd

Exempel på tryckkärl för luft och kvävgas är hydroforer, expansionskärl och hydraulackumulatorer.

10 kap.

2 § I dessa föreskrifter har följande begrepp dessa betydelser.

Begrepp	Betydelse
Behållare	Trycksatt anordning som inte är en rörledning.
Cistern	Behållare som är konstruerad för att innehålla vätska eller kondenserad gas, i vilken gastrycket ovanför innehållet varken understiger atmosfärstrycket med mer än 0,0065 bar eller överstiger atmosfärstrycket med mer än 0,5 bar.

Med begreppen gasflaska, batterivagn, batterifordon, tank, MEG-container, fordon och vagn avses i detta kapitel samma som i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2022:3) om transport av farligt gods på väg och i terräng och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2022:4) om transport av farligt gods på järnväg.

Med begreppen bärbar brandsläckare och flaska för andningsapparat avses i dessa föreskrifter samma som i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:5) om produkter – tryckbärande anordningar.

30 § Arbetsgivaren ska se till att pannoperatörer som övervakar en panna i klass A eller B i enlighet med 27 och 28 §§ har kunskaper enligt bilaga 8.

Arbetsgivaren ska dessutom se till att pannoperatörerna får de kompletterande kunskaper och färdigheter som driften av den specifika pannan kräver.

Arbetsgivaren ansvarar för att kunskaperna är dokumenterade.

Allmänna råd

Kunskaperna kan vara dokumenterade på flera sätt, till exempel genom:

1. kursintyg för relevanta kurser, eller
2. intyg från arbetsgivaren som visar antingen att pannoperatören har erfarenhet av drift och övervakning av den specifika pannan, samt längden av denna erfarenhet, eller
3. intyg från arbetsgivaren som visar att pannoperatören har fått praktisk och teoretisk utbildning på den specifika pannan som övervakas, samt hur denna kunskap förvärvats.

31 §¹ En arbetsgivare som låter en pannoperatör övervaka en panna i klass A eller B, ska dokumentera uppdraget.

Av dokumentationen ska det framgå uppgifter som

1. identifierar den pannoperatör som har uppdraget,
2. upplyser om vilka uppgifter som ingår i uppdraget, och
3. anger hur arbetsgivaren har säkerställt att 30 § är uppfyllt.

På ett gemensamt arbetsställe ska den samordningsansvariga arbetsgivaren ha rutiner för att säkerställa att den som övervakar en panna har dokumentation enligt första stycket från sina respektive arbetsgivare.

Kontrollorgan

43 §² Kontroll enligt 9 kap. 20 och 21 §§ och 10 kap. 34 § ska utföras av organ, som ackrediterats för en sådan kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, eller den som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land i Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Turkiet.

47 § Ett kontrollorgan som inte är ackrediterat av Swedac och som avser att utföra kontroller enligt föreskrifterna, ska anmäla detta till Arbetsmiljöverket. Ackrediteringsbeviset eller motsvarande bevis som styrker kontrollorganets behörighet, ska bifogas till anmälan.

Efter det att Arbetsmiljöverket har bekräftat att anmälan gjorts enligt första stycket, får kontrollorganet utföra kontroller.

Kontrollorgan ska medverka vid samråd som Arbetsmiljöverket kallar till, och vid dessa möten rapportera utfall av kontroller.

¹ Ändringen innebär bland annat att fjärde stycket tas bort.

² Ändringen innebär bland annat att andra stycket tas bort.

11 kap.

28 § Arbetsgivare, som låter en arbetstagare eller inhyrd personal använda lyftanordningar eller lyftredskap, ska ha dokumentation över personens praktiska och teoretiska kunskaper om säker användning av utrustningen. Den arbetsgivare som ansvarar för användning av lyftanordningar eller lyftredskap på ett gemensamt arbetsställe, ska ha motsvarande dokumentation tillgänglig där.

Arbetsgivare får bara låta arbetstagare med skriftligt tillstånd använda en maskindriven lyftanordning. Tillståndet ska vara utfärdat av arbetsgivaren. För inhyrd arbetstagare ska tillståndet vara utfärdat av den arbetsgivare som hyr in arbetstagaren. Tillståndet ska upplysa om de typer av lyftanordningar, lyftredskap och arbetsuppgifter som omfattas.

Kraven på dokumentation och tillstånd gäller inte vid användning av hissar.

Övergångsbestämmelser

1. Denna författning träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Genom denna författning upphävs
 - a) Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1998:5) om arbete vid bildskärm med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - b) Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1999:8) om användning av pressar och gradsaxar med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - c) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:3) om användning av personlig skyddsutrustning med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - d) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2003:6) om besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - e) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2004:3) om stegar och arbetsbockar med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - f) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2004:6) om användning av traktorer med tillhörande allmänna råd och kommentarer,

- g) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2006:4) om användning av arbetsutrustning med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - h) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2006:5) om användning av truckar med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - i) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2006:6) om användning av lyftanordningar och lyftredskap med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - j) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2006:7) om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar med tillhörande allmänna råd och kommentarer,
 - k) Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2012:1) om användning av motorkedjesågar och röjsågar,
 - l) Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2013:4) om ställningar,
 - m) Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2017:3) om användning och kontroll av trycksatta anordningar.
3. Tillstånd, godkännanden, undantag, dispenser, villkor, förelägganden, förbud, avgiftsförelägganden, anmälningar, registreringar, rapporter, intyg, kontroll- eller besiktningsintyg, certifikat, journaler och annan dokumentation, samt andra beslut eller åtgärder i enskilda fall, bedömningar, undersökningar, driftprov och kontroller enligt de upphävda föreskrifterna, fortsätter att gälla enligt motsvarande bestämmelser i de nya föreskrifterna. Krav på dokumentation omfattar dokumentation över praktiska och teoretiska kunskaper.
4. Sanktionsavgifter enligt 9 kap. 38 § ska beräknas enligt dessa föreskrifter även om överträdelsen skedde innan ikraftträdandet för det fall att det medför en lägre sanktionsavgift.
5. Bestämmelserna i 10 kap. 30 § ska tillämpas från och med den 1 januari 2026.
6. Bestämmelserna i 9 kap. 38 §, 10 kap. 8 och 29 §§ om att arbetsgivaren inte ska betala sanktionsavgift för överträdelse av mer än en av paragraferna ska tillämpas även om överträdelserna skedde innan ikraftträdandet för de fall det medför en lägre sanktionsavgift.

Bilaga 1 Tekniska krav för användning av arbetsutrustning

1. Allmänt

Kraven i denna bilaga gäller bara när respektive risk finns, när arbetsutrustningen används.

För en arbetsutrustning som ska uppfylla kraven i denna bilaga, krävs inte nödvändigtvis samma åtgärder, som för att uppfylla de grundläggande kraven på en arbetsutrustning, som omfattas av 2 kap. 5 §.

Bilaga 8 Kunskapskrav för pannoperatörer som ska övervaka panna i klass A eller B

Denna bilaga anger de kunskaper som krävs enligt 10 kap. 30 § första stycket.

1. Kunskaper om energi, fasomvandling och förhållandet mellan tryck och temperatur.
2. Kunskaper om de risker som finns vid start och stopp av en panna.
3. Kunskap om en pannas övervaknings- och säkerhetsutrustnings funktion.
4. Kunskaper om hur pannoperatören ska agera vid larm, så att denna kan bedöma vilka åtgärder som enligt tillverkarens bruksanvisning bör eller ska vidtas vid säkerhetsrelaterade larm.
5. Kunskaper om de nödsituationer som kan uppkomma vid användning av pannor och hur en pannoperatör ska agera vid dessa nödsituationer.

LARS LÖÖW

Eva Nilsson

ARBETSMILJÖ
VERKET

Arbetsmiljöverket · Box 9082, 171 09 Solna · Tel 010-7309000 · www.av.se

Utgivare: Eva Nilsson
ISBN 978-91-8042-025-9 · ISSN 1650-3163